

ADMISIBILITATEA PROBELOR OBȚINUTE PRIN INTERMEDIUL MIJLOACELOR TEHNICE

ADMISSIBILITY OF EVIDENCE OBTAINED THROUGH TECHNICAL MEANS

CZU: 343.14:343.123.1:004

Oxana POPA¹

ABSTRACT. *We are in the era of technical progress, its impact is increasingly felt in all fields, medicine, education, economics and the judiciary. The advanced progress of technical means has a positive impact on the criminal investigation process. The criminal process has a well-defined purpose, to find out the truth, regarding the crime, this purpose is achieved by the legal authorities, and at the current stage, including the use of technical means. The use of technical means to obtain evidence ensures compliance with all procedural-criminal principles, and their legal use allows compliance with the rights of procedural subjects. Any new technical means is created to simplify everyday life, the phase of evidence accumulation in the criminal process is not excluded, at the same time the quality of these evidences and the consequences they will have on the resolution of the case are also manifested.*

Keywords: *technical means, admissibility, process of obtaining evidence, research activity, etc.*

REZUMAT. *Suntem în era progresului tehnic, impactul acestuia este tot mai resimțit în toate domeniile, medicină, învățământ, economie și cel judiciar. Progresul avansat al mijloacelor tehnice, are un impact pozitiv asupra procesului de cercetare penală. Procesul penal, are un scop bine determinat, de aflare a adevărului, cu privire la infracțiune, acest scop este realizat de organele de drept, iar la etapa actuală, inclusiv cu folosirea mijloacelor tehnice. Utilizarea mijloacelor tehnice pentru obținerea probelor, asigură respectarea tuturor principiilor procesual-penale, iar utilizarea legală a acestora permite respectarea drepturilor subiecților procesuali. Orice mijloc tehnic nou, este creat pentru a simplifica viața cotidiană, nu este exclusă și faza acumulării probelor în procesul penal, totodată se manifestă și calitatea acestor probe, și consecințele pe care le vor avea asupra soluționării cauzei.*

Cuvinte-cheie: *mijloc tehnic, admisibilitate, proces de obținere a probelor, activitate de cercetare etc.*

Procesul penal reprezintă o activitate complexă ce cuprinde o multitudine de situații unde este necesară aplicarea mijloacelor tehnice pentru a facilita procesul de cercetare, pentru a realiza sarcinile procesului.

Administrarea probelor prin intermediul mijloacelor tehnice moderne, marchează gândirea juridică aflată în continuă dezvoltare, adaptată nevoilor de progresare socială, pentru atingerea scopului procesului penal, de aflare a adevărului.

¹ Oxana POPA, doctorandă, Oxana_gurdiga@mail.ru, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

Necesitatea administrării probelor prin intermediul mijloacelor tehnice moderne, apare mai ales în contextul dezvoltării tehnologice continue, precum și a evoluției modului de săvârșire a infracțiunii. Administrarea probelor prin utilizarea mijloacelor tehnice, pentru organele de drept reprezintă un mecanism util și flexibil, oferit de legiuitor în cadrul cercetării infracțiunii ce poate oferi mai multe oportunități. Pornind de la faptul că urmărirea penală se desfășoară în termeni rezonabili, iar această noțiune poate fi interpretată în mai multe sensuri, posibilitatea utilizării de către organele judiciare a mijloacelor tehnice pentru identificarea și acumularea probelor, poate avea o consecință pozitivă, pentru dosarul penal și anume cercetarea dosarului în termeni mai restrânși. [1, pag. 181].

Legislația procesual penală reglementează aplicarea diferitor mijloace tehnice de către organele judiciare în procesul administrării probelor. Una dintre cele mai frecvente activitățile ce implică utilizarea mijloacelor tehnice este înregistrarea audio sau video la audierea persoanei, prevăzută la art.115 CPP. [2, pag. 26] Înregistrarea audio sau video a persoanei audiate, este o activitate destul de simplă, însă care oferă ulterior multe privilegii, astfel în cazul când subiectul procesual audiat la faza de urmărire penală, iar ulterior își schimbă declarațiile în cadrul fazei examinării cauzei în instanță, organul de urmărire penală, poate prezenta aceste înregistrări, mai mult ca atât înregistrările pot sta la baza atragerii la răspundere penală, pentru declarații false.

Codul de procedură penală la art. 110, prevede modalitățile speciale de audiere a martorului, așadar în scopul protecției vieții și integrității martorului sau a persoanelor din anturajul acestuia se recurge la audierea lui inclusiv prin intermediul unei teleconferințe. În acest mod, pe de o parte este protejată identitatea martorului, iar pe de altă parte nu este lezat nici dreptul la apărare al învinuitului, inculpatului, deoarece acesta are acces direct la audiere, poate interveni în orice moment, deci își poate realiza pe deplin dreptul la un proces echitabil și dreptul la apărare.

La audierea bănuیتului, învinuitului, inculpatului, părții vătămate, a martorilor în alte condiții decât cele prevăzute la art. 110, pot fi aplicate, la cererea acestora sau din oficiu, de către organul de urmărire penală ori instanță, înregistrări audio sau video. Despre aplicarea înregistrărilor audio sau video se comunică persoanei care urmează să fie audiată înainte de începerea audierii.

Aplicarea mijloacelor tehnice în procesul de obținere a probelor prezintă un rol separat în cazul audierii victimei sau a martorului minor. Procesul de audiere a martorilor minori este diferit de celelalte, în primul rând acesta este realizat de către un intervievator, iar întrebările ce apar în cadrul acelei activități sau ulterior, pot fi transmise intervievatorului prin intermediul dispozitivelor tehnice. [3, p.336].

În cadrul acestor activități de cercetare penală, mijloacele tehnice sunt absolut necesare, deoarece prin intermediul acestora pot fi obținute declarații ale minorului ce ulterior vor fi anexate la materialele dosarului în calitate de probe.

Consider foarte important, mai ales pentru buna soluționare a dosarului, pentru realizarea principiului intimei convingeri a instanței de judecată, nu doar reproducerea procesului-verbal de audiere a unui anumit subiect, dar și reproducerea înregistrării mai ales video, deoarece doar așa instanța poate vedea reacția, comportamentul celui care depune declarații, apoi poate analiza obiectiv toate probele prezentate la proces.

În procesul de cercetare penală, organul de urmărire poate utiliza diferite mijloace tehnice în scopul acumulării probelor, astfel art. 132², enumeră exhaustiv acțiunile pe care organul de urmărire penală le poate efectua prin utilizarea mijloacelor tehnice și doar cu autorizarea judecătorului de instrucție:

a) cercetarea domiciliului și/sau instalarea în el a aparatelor ce asigură supravegherea și înregistrarea audio și video, a celor de fotografiat și de filmat;

b) supravegherea domiciliului prin utilizarea mijloacelor tehnice ce asigură înregistrarea;

c) interceptarea și înregistrarea comunicărilor sau a imaginilor;

e) monitorizarea conexiunilor comunicațiilor telegrafice și electronice;

f) monitorizarea sau controlul tranzacțiilor financiare și accesul la informația financiară;

g) documentarea cu ajutorul metodelor și mijloacelor tehnice, precum și localizarea sau urmărirea prin sistemul de poziționare globală (GPS) ori prin alte mijloace tehnice;

h) colectarea informației de la furnizorii de servicii de comunicații electronice.

Procedura autorizării unei măsuri speciale de investigație este una destul de complexă, atunci când se solicită autorizarea unei astfel de activități, judecătorul de instrucție mai întâi de toate verifică necesitatea aplicării acestei măsuri, astfel v-a fi asigurată legalitatea acesteia, precum și v-a fi asigurată respectarea principiilor fundamentale ale procesului penal. Procesul autorizării aplicării mijloacelor tehnice în cadrul cercetării penale, se manifestă pe de o parte drept o garanție, astfel că probele obținute nu vor nimeri sub incidența, prevederilor art. 94 CPP, datele neadmise ca probe. Prin urmare, legislația procesual penală națională nu prevede o procedură prealabilă sau separată în privința stabilirii admisibilității sau inadmisibilității probelor obținute la faza de urmărire penală cu utilizarea mijloacelor tehnice, însă procesul autorizării măsurilor speciale de investigație de către judecătorul de instrucție în mod implicit asigură legalitatea obținerii acestora, iar în mod indirect și admisibilitatea acestor probe. [4].

Un alt articol care prevede utilizarea mijloacelor tehnice în cadrul procesului penal este art.336 alin (2) CPP, “Pentru a asigura plenitudinea procesului-verbal, în cadrul ședințelor de judecată se utilizează mijloace de înregistrare audio și/sau video ori alte mijloace tehnice. Utilizarea mijloacelor tehnice pentru înregistrarea ședinței de judecată se consemnează în procesul-verbal.” Deja la aceas-

tă etapă nu apar careva întrebări privind admisibilitatea acestor înregistrări, care pot fi reproduse în cursul evoluării examinării cauzei

Vorbind despre progresul tehnologic, cu 10-15 ani în urmă, nici măcar nu ne puteam gândi la folosirea documentelor electronice, astăzi însă toată informația digitalizată nu mai uimește pe nimeni, totodată avantajul utilizării acesteia este unul incontestabil pentru procesul penal, dar totodată apar și întrebări în privința admisibilității acestor probe și legalitatea lor în procesul penal.

La capitolul utilizării mijloacelor tehnice în procesul penal, care ar simplifica activitatea de acumulare a probelor, sau ar ajuta la identificare mai rapidă a persoanelor dispărute, sau obiectelor sustrase, sau alte activități, cu părere de rău la moment pentru unele sectoare este încă irealizabil acest fapt, din cauza lipsei dotării cu mijloace tehnice, lipsei instruirii utilizării a acestor mijloace de către personal.

Un alt moment important este lipsa reglementării de către codul de procedură penală a noțiunii de mijloc tehnic. În acest sens am putea face o referire la hotărârea pentru aprobarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea Sistemului automatizat de supraveghere a circulației rutiere “Controlul traficului” și modificarea Concepției Sistemului automatizat de supraveghere a circulației rutiere “Controlul traficului” nr. 965 din 17.11.2014, unde este definită noțiunea de mijloc tehnic precum și varietatea acestui. Dacă am avea o reglementare expresă a noțiunii de mijloace tehnice utilizate în cadrul cercetării penale, atunci ar putea fi asigurată admisibilitatea probele obținute cu ajutorul acestora în cadrul examinării cauzei penale.

Cu referire la reglementarea noțiunii de mijloc tehnic, indispensabil ar fi și reglementarea validității, verificarea autenticității utilizării precum și alte detalii. După cum am menționat, suntem la etapa de dezvoltare continuă, atât de modernizare a procesului de cercetare penală, administrare de probe, cât și metodologiei de săvârșire a infracțiunilor, astfel mijloacele tehnice își măresc habitatul de aplicare, dar și cel de reglementare. [5, p.223].

Vorbind despre admisibilitatea probelor obținute prin intermediul mijloacelor tehnice o lacuna a legislației procesual penale este lipsa reglementării precum că, utilizarea acestora este permisă dacă nu este pusă în pericol viața, sănătatea persoanei, dacă nu lezează onoarea și demnitatea persoanei.

În realizarea activității de cercetare penală și anume în cadrul administrării probelor, organele judiciare întâmpină o serie de dificultăți, acestea apar deoarece nu sunt reglementate mijloacele tehnice de stabilire (detectare), ridicare a probelor (digitale, electronice), la fel nu este reglementată ordinea de ridicare, procedura de copiere, precum și forma de păstrare. Toate aceste criterii enumerate mai sus pun sub îndoielă admisibilitatea probelor obținute cu ajutorul acestora precum și a probelor derivate.

Un alt moment care nu își găsește reglementare în prevederile legislației procesual penale este obținerea informațiilor electronice (digitale), de la persoanele

fizice de exemplu: înregistrările ale camerelor video de la domiciliu în scopul simplificării și accelerării obținerii acestora.

În toate localitățile din Republica Moldova, întâlnim camere de supraveghere amplasate la domiciliile particulare, cât și camere de supraveghere amplasate în sectorul public, evident organul de urmărire penală, poate face rost de aceste înregistrări, care au o importanță foarte mare pentru cauza penală, admisibilitatea acestor probe, v-a fi soluționată o dată cu fondul cauzei, dar posibil vor apărea întrebări nu în ceea ce ține de însăși înregistrarea, ci față de mijlocul tehnic cu care a fost înregistrată activitatea infracțională.

Chestiunea admisibilității probelor obținute cu ajutorul mijloacelor tehnice, urmează a fi soluționată o dată cu fondul cauzei, criteriile în baza cărora vor fi admise aceste probe sunt: pertinența, concludența și utilitatea [6, p. 393].

Totalurile cercetării cauzei penale se fac în instanța de judecată, atunci când partea acuzării prezintă toate probele acumulate la faza de urmărire penală, la fel și parte apărării poate prezenta probe pentru a-și menține poziția. Un drept de care beneficiază fiecare parte a procesului este, de a solicita inadmisibilitatea unei anumite probe și înlăturarea ei de la materialele dosarului, evident sarcina demonstrării inadmisibilității probei este pusă în seama părții care o invocă. Rolul decisiv îl are instant, care auzind toate argumentele asupra inadmisibilității emite decizia fie de anexare sau de nulitate a acestor probe.

Cu referire la cele expuse mai sus, mijloacele tehnice, se modernizează de la o zi la altă, oferă noi posibilități și oportunități, mai ales de descoperire a infracțiunilor clasice. În epoca progresului tehnologic, însă apar și infracțiuni noi, legate de domeniul virtual, cibernetic, acestea pot fi cercetate doar cu ajutorul și prin intermediul mijloacelor tehnice.

Cu părere de rău legislația procesual penală, nu reușește să se dezvolte la fel de repede ca și tehnologia, în acest sens deja au început să apară unele conflicte în procesul de cercetare a probelor acumulate.

Aflarea adevărului în procesul penal se face doar pe bază de probe, dar în același timp, această este obligația organelor judiciare, dar nu are caracter absolut. Respectarea acestui principiu al procesului penal se face cu condiția garanției din partea organelor judiciare a administrării legale probelor. Rezultă deci că în îndeplinirea atribuțiilor lor, organele judiciare nu pot motiva încălcarea legii, aceasta poate atrage după sine consecințe negative asupra probelor acumulate, asupra probelor derivate, iar ulterior și asupra dosarului. Deci organele judiciare pot utiliza mijloace tehnice în activitatea de cercetare, de acumulare a probelor, pentru a asigura buna desfășurare a procesului penal, însă doar în limitele prevederilor legislației procesual penale, astfel asigurându-se admisibilitatea acestor probe la materialele dosarului și în instant de judecată.

Un alt moment important asupra admisibilității probelor obținute cu ajutorul mijloacelor tehnice este ca acestea să nu contravină prevederilor art. 94 CPP.

O dată ce v-or fi înlaturate toate lacunele, în privința obținerii probelor cu ajutorul mijloacelor tehnice v-a fi simplificată procedura de colectare a probelor, posibil v-a fi restrâns și termenul de cercetare și simplificată munca organelor de drept, ceea ce poate avea doar consecințe pozitive pentru societatea noastră.

Referințe bibliografice:

1. Colodrovschi V. Asistența tehnico-criminalistică: realități și perspective. Teza de dr. în drept. Chișinău: ULIM, 2008, <http://www.cnaa.acad.md>
2. Dolea Igor, Probele în Procesul penal, Îndrumar pentru avocați, Chisinau 2016
3. Golubenco Gh., Colodrovschi V. Asistența tehnico-criminalistică a descoperirii infracțiunilor. Chișinău: Tipografia Centrală, 2010, 236 p.
4. Anatol CEACHIR. Abordări conceptuale privind admisibilitatea probelor în procesul penal. file:///C:/Users/aaa/Downloads/72-78_7.pdf
5. Pisarenco C. Valorificarea criminalistică a microobiectelor în activitatea de cercetare a infracțiunilor. Teza de dr. în drept, 223 p. <http://www.cnaa.acad.md>
6. Лавров В.П. Тактика допроса. В: Криминалистика: учебник. Под ред. А.Ф.Волынского и В.П.Лаврова. 2- изд., перераб., доп. М.: ЮнитиДана, 2013, с. 393-414.